

ROZDZIAŁ VI. ODPOWIEDZIALNOŚĆ PODMIOTÓW ZBIOROWYCH ZA CZYNY ZABRONIONE POD GROŻBĄ KARY

Model odpowiedzialności karnej podmiotów zbiorowych, rodzaje wymierzanych im kar i zasady postępowania zostały wprowadzone do polskiego porządku prawnego ustawą z 28 października 2002 r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary (Dz. U. nr 197, poz. 1661 z późn. zm.), która weszła w życie dnia 28 listopada 2003 r.

Odpowiedzialność podmiotów zbiorowych nie jest odpowiedzialnością karną *sensu stricto*. Jej podstawą materialną nie jest bowiem wyczerpanie przez ten podmiot ustawowych znamion danego czynu zabronionego, ale prawomocne skazanie (lub inne orzeczenie, o którym mowa w ustawie) określonej osoby fizycznej za przestępstwo lub przestępstwo skarbowe wymienione w art. 16 ustawy.

Ustawa samodzielnie określa materialnoprawne podstawy odpowiedzialności podmiotów zbiorowych. **Nie zawiera one też żadnych przepisów umożliwiających odwołanie się do przepisów kodeksu karnego.** Ich stosowanie w drodze analogii byłoby nieuprawnione. Dla odpowiedzialności podmiotów zbiorowych nie znajdują zastosowania klasyczne w prawie karnym instytucje jak np. formy stadialne i zjawiskowe, zasady wymiaru kar itp. Ustawa dopuszcza jedynie odpowiednie stosowanie przepisów kodeksu postępowania karnego, choć sama także tworzy własne przepisy proceduralne. Przepisy kodeksu postępowania karnego mogą być stosowane jeżeli przepisy ustawy o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary nie stanowią inaczej lub wprost nie wyłączają stosowania niektórych przepisów kodeksu postępowania karnego.

1. Pojęcie podmiotu zbiorowego (zakres podmiotowy ustawy)

Definicja pozytywna:

Ustawa dotyczy następujących podmiotów:

- osób prawnych – zakres pojęciowy osób prawnych wyznacza art. 33 kodeksu cywilnego (są to te podmioty, którym przepisy szczególne przyznają osobowość prawną np. przedsiębiorstwa państwowe, komunalne osoby prawne, spółdzielnie, spółki kapitałowe);
- jednostek organizacyjnych nie mających osobowości prawnej, którym odrębne przepisy przyznają zdolność prawną (np. spółki osobowe, wspólnoty mieszkaniowe);
- spółek handlowych: z udziałem Skarbu Państwa, jak i jednostek samorządu terytorialnego, związków tych jednostek;
- spółek kapitałowych w organizacji;
- podmiotów w stanie likwidacji;
- przedsiębiorców nie będących osobami fizycznymi;
- zagranicznych jednostek organizacyjnych (np. oddziały i przedstawicielstwa przedsiębiorców zagranicznych).

Definicja negatywna:

Ustawa nie dotyczy:

- Skarbu Państwa;
- jednostek samorządu terytorialnego i ich związków.

2. Katalog osób fizycznych, których działanie powoduje odpowiedzialność podmiotu zbiorowego

Podmiot zbiorowy podlega odpowiedzialności określonej w omawianej ustawie za czyny których dopuściły się określone osoby działające w imieniu lub w ramach podmiotu zbiorowego, do których należą osoby:

1. Działające w imieniu lub w interesie podmiotu zbiorowego w ramach uprawnienia lub obowiązku do jego reprezentowania, podejmowania w jego imieniu decyzji lub wykonywania kontroli wewnętrznej albo przy przekroczeniu tego uprawnienia lub niedopełnieniu tego obowiązku (np. członkowie zarządu, prokurenci, członkowie rady nadzorczej);
2. Dopuszczone do działania w wyniku przekroczenia uprawnień lub niedopełnienia obowiązków przez osobę, o której mowa w pkt 1 (np. *falsus procurator* – „pełnomocnik rzekomy”, osoba, która działa bez umocowania lub przekracza jego zakres);
3. Działające w imieniu lub w interesie podmiotu zbiorowego, za zgodą lub wiedzą osoby, o której mowa w pkt 1 (np. kierownicy działów, dyrektorzy, pracownicy).

3. Przesłanki odpowiedzialności podmiotu zbiorowego

Aby doszło do ukarania podmiotu zbiorowego za czyny określone w art. 16 ustawy, których dopuściły się wskazana podmioty, sąd orzekający w sprawie musi ustalić, iż spełniły się **kumulatywnie** następujące przesłanki odpowiedzialności:

1. Fakt popełnienia czynu zabronionego przez wskazaną powyżej osobę fizyczną został potwierdzony prawomocnym wyrokiem skazującym tę osobę, wyrokiem warunkowo umarzającym wobec niej postępowanie karne albo postępowanie w sprawie o przestępstwo skarbowe, orzeczeniem o udzielenie tej osobie zezwolenia na dobrowolne poddanie się odpowiedzialności albo orzeczeniem sądu o umorzeniu przeciwko niej postępowania z powodu okoliczności wyłączającej ukaranie sprawcy.

Prawomocność to sytuacja prawna, charakteryzująca się niepodważalnością decyzji procesowych. Orzeczenie jest prawomocne, jeśli nie podlega zaskarżeniu za pomocą zwykłych środków zaskarżenia.

Warunkowe umorzenie postępowania jest jednym ze środków probacyjnych polegających na tym, iż sąd może zaniechać ukarania sprawcy tzw. „drobnego” przestępstwa i poprzestać na zobowiązaniu go np. do naprawienia szkody, przeproszenia pokrzywdzonego oraz przestrzegania porządku prawnego. Jeżeli w wyznaczonym przez sąd okresie czasu sprawca dopuści się nowego przestępstwa, sąd podejmie umorzone postępowanie i osądzi sprawcę.

Dobrowolne poddanie się odpowiedzialności jest jedną z uproszczonych form postępowania w sprawach o przestępstwa i wykroczenia skarbowe. Skorzystanie z tego prawa pozwala sprawcy uniknąć postępowania przed sądem karnym oraz wpisu w Krajowym Rejestrze Karnym. Warunkiem jest złożenie stosownego wniosku w tej sprawie, uiszczenie uszczuplonej uprzednio należności skarbowej (np. zaległego podatku), zapłata wynegocjowanej z organem dochodzenia grzywny oraz zapłata zryczałtowanych kosztów postępowania. O zezwoleniu na dobrowolne poddanie się odpowiedzialności orzeka sąd. W tej kwestii sąd wydaje stosowny wyrok i ma obowiązek uczynić to niezwłocznie.

Okoliczności wyłączające ukaranie sprawcy są to okoliczności o politycznokryminalnym charakterze (np. okazanie przez sprawcę czynnego żalu, uzyskanie statusu świadka koronnego), które powodują, iż sprawca nie będzie podlegał karze.

2. Przysporzenia jakiegokolwiek korzyści majątkowej lub niemajątkowej na rzecz podmiotu zbiorowego lub choćby możliwości zaistnienia takiego przysporzenia w wyniku zaistniałego czynu zabronionego.

Korzyścią majątkową dla podmiotu zbiorowego jest każde przysporzenie w jego majątku, tzn. zwiększenie jego aktywów lub pomniejszenie pasywów. Korzyść niemajątkowa nie wiąże się bezpośrednio ze zmianą stanu majątkowego podmiotu, może nią być np. pozyskanie potencjalnego klienta, uzyskanie określonych informacji.

3. Do popełnienia czynu zabronionego doszło w następstwie co najmniej braku należytej staranności w wyborze osoby fizycznej (wina w wyborze) lub co najmniej braku należytego nadzoru nad tą osobą (wina w nadzorze) – ze strony organu lub przedstawiciela podmiotu zbiorowego – i wina taka została stwierdzona (niedopuszczalne jest samo domniemanie winy).

Wina w wyborze (*culpa in eligendo*) – o winie świadczy nie tylko niespełnienie wymogów formalnych przez osobę fizyczną wybraną do pełnienia funkcji członka organu lub pełnomocnika danego podmiotu, ale z winą mamy także do czynienia wówczas, gdy wymagania formalne zostały spełnione, lecz w kręgu potencjalnych kandydatów znajdowały się osoby fizyczne znacznie lepiej przygotowane do spełniania wskazanych funkcji.

Wina w nadzorze (*culpa in custodiendo*) – polega na zaniechaniu wykonywania nad osobą fizyczną należytego nadzoru. Stwierdzenie tej winy wiązać się będzie z ustaleniem czy określona osoba działająca w interesie lub na rzecz podmiotu zbiorowego, zobowiązana była do sprawowania nadzoru czy nie. Jeżeli tak, konieczne będzie wykazanie braku należytej staranności po stronie nadzorującego oraz związek przyczynowy między brakiem nadzoru a zachowaniem nadzorującego.

4. Zakres przedmiotowy ustawy

Podmiot zbiorowy podlega karze określonej w ustawie, jeżeli wskazana wyżej osoba fizyczna dopuściła się jednego z przestępstw określonych w art. 16 ustawy. Do przestępstw tych należy zaliczyć m.in. (**w y l i c z e n i e p r z y k ł a d o w e**):

1. Przestępstwa przeciwko obrotowi gospodarczemu:

- pranie brudnych pieniędzy (art. 299 kk);
- oszustwo kapitałowe (art. 297 kk);
- pozorne bankructwo (art. 301 kk);
- wyzysk (art. 304 kk);

- utrudnianie przetargu publicznego (art. 305 kk);
- z ustawy o działalności ubezpieczeniowej z 22 maja 2003 r. (działanie na szkodę zakładu ubezpieczeń – art. 224, wykonywanie czynności ubezpieczeniowych bez wymaganego zezwolenia – art. 225, naruszenie tajemnicy umów ubezpieczenia – art. 232);
- z ustawy o obligacjach z 29 czerwca 1995 r. (emisja obligacji przez nieuprawniony podmiot – art. 38, podawanie przy emisji obligacji nieprawdziwych lub zatajanie prawdziwych danych – art. 39);
- z ustawy prawo bankowe z 29 sierpnia 1997 r. (prowadzenie bez zezwolenia działalności bankowej, naruszenie tajemnicy bankowej lub bezprawne używanie w nawie jednostki nazw „bank” lub „kasa” – art. 171);
- z ustawy prawo własności przemysłowej z 30 czerwca 2000 r. (przypisanie sobie autorstwa projektu lub naruszenie w inny sposób praw twórcy projektu – art. 303, oznaczenie towarów podrobionym znakiem towarowym w celu wprowadzenia do obrotu – art. 305);
- z ustawy kodeks spółek handlowych z 15 września 2000 r. (działanie na szkodę spółki – art. 585, niezgłoszenie wniosku o upadłość – art. 586, umożliwienie bezprawnego głosowania – art. 590, bezprawne wydanie akcji – art. 592);
- z ustawy o kredycie konsumenckim z 20 lipca 2001 r. (pobieranie korzyści przewyższających wysokość odsetek maksymalnych – art. 18a).

2. Przestępstwa przeciwko obrotowi pieniędzmi i papierami wartościowymi:

- fałszowanie pieniędzy (art. 310 kk);
- fałszowanie znaku wartościowego (art. 313 kk);
- fałszowanie znaku urzędowego (art. 314 kk);
- z ustawy o obrocie instrumentami finansowymi z 29 lipca 2005 r. (prowadzenie działalności w zakresie obrotu maklerskimi instrumentami finansowymi bez zezwolenia – art. 178, naruszenie tajemnicy zawodowej – art. 179);

- z ustawy o listach zastawnych i bankach hipotecznych z 29 sierpnia 1997 r. (emisja listów zastawnych przez nieuprawniony podmiot art. 37).

3. Przestępstwa łapownictwa i płatnej protekcji:

- określone w kodeksie karnym (art. 228-230a, 250a, 296a);
- określone w ustawie o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych z 27 sierpnia 2004 r. (art. 192b i 192c);
- określone w ustawie o sporcie z 25 czerwca 2010 r. (art. 46-48).

4. Przestępstwa przeciwko ochronie informacji:

- nielegalne uzyskanie informacji (art. 267 kk);
- niszczenie informacji (art. 268 kk);
- sabotaż komputerowy (art. 269 kk).

5. Przestępstwa przeciwko wiarygodności dokumentów:

- fałszowanie dokumentów (art. 270 kk);
- fałsz intelektualny (art. 271 kk);
- wyłudzenie poświadczenia nieprawdy (art. 272 kk).

6. Przestępstwa przeciwko mieniu:

- oszustwo (art. 286 kk);
- oszustwo komputerowe (art. 287 kk);
- paserstwo (art. 291 i 292 kk);
- paserstwo komputerowe (art. 293 kk).

7. Przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności:

- seksualne nadużycie stosunku zależności (art. 199 kk);
- seksualne wykorzystanie małoletniego (art. 200 kk);
- zmuszanie do prostytucji, stręczycielstwo, kuplerstwo i sutennerstwo (art. 203 i 204 kk).

8. Przestępstwa przeciwko środowisku:

- zanieczyszczanie środowiska (art. 182 kk);
- nieodpowiednie postępowanie z odpadami (art. 183 kk);

- nieodpowiednie postępowanie z materiałami promieniotwórczymi (art. 184 kk);
- z ustawy o międzynarodowym obrocie odpadami z 30 lipca 2004 r. (wywożenie odpadów za granicę bez wymaganej zgody, zgłoszenia lub zezwolenia – art. 19);
- z ustawy o organizmach genetycznie zmodyfikowanych z 22 czerwca 2001 r. (dokonywanie operacji zamkniętego użycia GMO lub uwalnianie GMO do środowiska bez wymaganej zgody – art. 58, nieprzystąpienie do niezwłocznego usuwania skutków awarii powodującej niekontrolowane rozprzestrzenianie się GMO – art. 60, niesporządzenie planu postępowania w wypadku awarii – art. 64).

9. Przepęstwa przeciwko porządkowi publicznemu:

- więcie zakładnika (art. 252 kk);
- handel ludźmi (art. 253 kk);
- propagowanie faszyzmu i totalitaryzmu (art. 256 kk);
- działanie w ramach zorganizowanej grupy lub związku przestępczego (art. 258 kk);
- posiadanie lub wyrabianie broni palnej lub amunicji bez zezwolenia (art. 263 kk).

10. Przepęstwa określone w ustawie o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji z 16 kwietnia 1993 r.:

- ujawnienie tajemnicy przedsiębiorstwa (art. 23);
- kopiowanie zewnętrznej postaci produktu (art. 24);
- prowadzenie systemu sprzedaży lawinowej (art. 24a).

11. Przepęstwa przeciwko własności intelektualnej określone w ustawie o prawie autorskim i prawach pokrewnych z 4 lutego 1994 r.:

- przywłaszczenie autorstwa (art. 115);
- rozpowszechnianie cudzego utworu bez uprawnienia (art. 116);
- utrwalanie utworu lub zwielokrotnianie w celu jego rozpowszechniania (art. 117);
- paserstwo nośnikami utworu (art. 118).

- 12. Przestępstwa o charakterze terrorystycznym** (art. 115 § 20 kk) lub określone w art. 165a kk.
- 13. Przestępstwa z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii z 29 lipca 2005 r.:**
 - wytwarzanie lub przetwarzanie środków odurzających albo substancji psychotropowych (art. 53);
 - przewóz narkotyków przez terytorium lub na terytorium RP oraz ich prekursorów (art. 55 ust. 1 i 3 oraz art. 61);
 - udzielanie narkotyków innej osobie (art. 58);
 - handel narkotykami (art. 59 ust. 1 i 2);
 - posiadanie narkotyków (art. 62 ust. 1 i 2);
 - uprawa maku, konopi lub krzewu koki (art. 63);
 - kradzież narkotyków (art. 64).
- 14. Przestępstwa z ustawy prawo farmaceutyczne z 6 września 2002 r.:**
 - wprowadzanie do obrotu produktu leczniczego bez zezwolenia (art. 124);
 - wprowadzanie do obrotu produktu leczniczego niewpisanego do rejestru (art. 124a);
 - wprowadzanie do obrotu produktu leczniczego przeterminowanego (art. 126);
 - przypisywanie produktowi wprowadzonemu do obrotu właściwości produktu leczniczego, których ten produkt nie posiada (art. 130).
- 15. Przestępstwa z ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych z 20 marca 2009 r.** (organizowanie imprezy masowej bez zezwolenia lub wbrew jego warunkom – art. 58).
- 16. Przestępstwa z ustawy o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych z 9 kwietnia 2010 r.** (prowadzenie działalności bez zatwierdzenia regulaminu – art. 45, niezgodne z prawem użycie zwrotów „biuro informacji gospodarczej” lub „BIG” – art. 46).

17. Niektóre przestępstwa karno-skarbowe (z ustawy kodeks karny skarbowy z 10 września 1999 r.):

- przeciwko obowiązkom podatkowym i rozliczeniom z tytułu dotacji lub subwencji;
- przeciwko obowiązkom celnym oraz zasadom obrotu z zagranicą towarami i usługami;
- przeciwko obrotowi dewizowemu;
- przeciwko organizacji gier hazardowych.

5. Sankcje stosowane wobec podmiotu zbiorowego oraz zasady ich wymiaru:

Kary i środki obligatoryjne:

- **kara pieniężna** w wysokości od 1 000 do 20 000 000 złotych, nie wyższą jednak niż 10% przychodu osiągniętego w roku obrotowym, w którym popełniono czyn zabroniony będący podstawą odpowiedzialności podmiotu zbiorowego (przychód taki ustala się w oparciu o sprawozdanie finansowe, albo na podstawie odpowiednich ksiąg rachunkowych, ewentualnie zapisów w księgach podatkowych);
- **przepadek przedmiotów** pochodzących chociażby pośrednio z czynu zabronionego lub które służyły lub były przeznaczone do popełnienia czynu zabronionego.

Przedmioty pochodzące z przestępstwa – są to przedmioty ruchome lub nieruchome nie stanowiące własności sprawcy, uzyskane w drodze realizacji znamion czynu zabronionego (np. kradzieży, łapownictwa), a także przedmioty wytworzone w drodze przestępstwa (np. sfalszowane pieniądze). Przedmioty pochodzące pośrednio z przestępstwa to takie, które zostały nabyte w zamian za przedmioty pochodzące bezpośrednio z przestępstwa (np. w drodze kupna, zamiany).

Przedmioty służące lub przeznaczone do popełnienia przestępstwa – są to wszelkie rzeczy, niekoniecznie wytworzone w celu przestępczym, mogą być bowiem codziennego użytku, których użycie

umożliwia lub ułatwia sprawcy realizację zamierzonego celu – wyrok SN z 11 kwietnia 1984 r., Rnw 4/1984, OSNKW 11/1984, poz. 113.

- **przepadek korzyści majątkowej** pochodzącej chociażby pośrednio z czynu zabronionego (korzyścią majątkową jest każde zwiększenie aktywów lub zmniejszenie pasywów podmiotu zbiorowego – własność rzeczy ruchomych, nieruchomości, inne prawa majątkowe np. zwolnienie z długu);
- **przepadek równowartości** przedmiotów lub korzyści majątkowej pochodzących chociażby pośrednio z czynu zabronionego (chodzi tu zarówno o równowartość wyrażoną w pieniądzu albo poprzez przyjęcie równowartości w postaci mienia należącego do sprawcy, choć ta druga postać posiada w doktrynie zarówno zwolenników, jak i przeciwników).

Przepadek przedmiotów, korzyści majątkowych lub ich równowartości nie może krzywdzić osób trzecich posiadających do nich legalny tytuł prawny (wyrok SN z 8 grudnia 1977 r., II KR 276/77, OSNPG 4/1978, poz. 45). Nie orzeka się zatem ich przepadku, gdy podlegają zwrotowi na rzecz uprawnionego podmiotu.

Środki fakultatywne:

- **zakaz promocji lub reklamy** prowadzonej działalności, wytwarzanych lub sprzedawanych wyrobów, świadczonych usług lub udzielanych świadczeń;

Promocja – jest to każdy rodzaj działań mających skłonić konsumenta do nabycia danego towaru poprzez uczynienie tego nabycia ekonomicznie atrakcyjnym i poprzez to zwrócenie uwagi potencjalnych konsumentów na określony towar lub usługę.

Reklama – jest to każdy przekaz, nie pochodzące od nadawcy, zmierzający do promocji sprzedaży albo innych form korzystania z towarów lub usług, popierania określonych spraw lub idei albo osiągnię-

cia innego efektu pożądanego przez reklamodawcę, nadawany za opłatą lub inną formą wynagrodzenia (art. 4 pkt 6 ustawy o radiofonii i telewizji z 29 grudnia 1992 r.).

W promocji eksponuje się walory „ekonomiczne” (np. atrakcyjną cenę po obniżce), w reklamie – walory np. użytkowe, smakowe, estetyczne.

- **zakaz korzystania z dotacji, subwencji** lub innych form wsparcia finansowego środkami publicznymi;

Subwencja – jednostronne, bezzwrotne i nieodpłatne świadczenie pieniężne udzielane w systemie budżetowym dla uzupełnienia braków w środkach pieniężnych samorządu terytorialnego.

Dotacja – jednostronne, bezzwrotne i nieodpłatne świadczenie pieniężne z budżetu państwa mające na celu dofinansowanie wybranych zadań publicznych np. dofinansowanie zadań z zakresu administracji rządowej, dopłaty do określonych wyrobów lub usług, dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych (art. 69 ust. 4 ustawy o finansach publicznych z 26 listopada 1998 r., Dz. U. 2003, nr 15, poz. 148 z późn. zm.).

W literaturze przedmiotu przyjmuje się, iż pod pojęciem dotacji i subwencji należy rozumieć każde świadczenie pieniężne nie wymagające w części lub w ogóle świadczenia wzajemnego (np. bezzwrotną pomoc, finansowanie danego rodzaju działalności gospodarczej lub społecznej).

- **zakaz korzystania z pomocy organizacji międzynarodowych**, których Rzeczpospolita Polska jest członkiem;

Pomocą są wszelkie możliwe techniczne jej formy, mające bezpośredni aspekt finansowo – ekonomiczny (nie będzie pomocą wsparcie np. w sferze edukacyjnej).

- **zakaz ubiegania się o zamówienia publiczne;**

Zamówienia publiczne – odpłatne umowy zawierane między zamawiającym a wykonawcą, których przedmiotem są usługi, dostawy lub roboty budowlane (art. 2 pkt 13 ustawy prawo zamówień publicznych z 29 stycznia 2004 r., Dz. U. 2004, nr 19, poz. 177 z późn. zm.). Zakaz ubiegania się o zamówienia publiczne oznacza nie tylko zakaz ich otrzymywania, ale także zakaz podejmowania jakichkolwiek kroków formalnych zmierzających do ubiegania się o ich otrzymanie.

- **zakaz prowadzenia określonej działalności** podstawowej lub ubocznej;

Środek ten jest zbliżony do znanego na gruncie kodeksu karnego środka karnego w postaci zakazu prowadzenia określonej działalności gospodarczej, ale w ustawie o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary został on ujęty znacznie szerzej – obejmuje on bowiem także działalność polityczną, społeczną, kulturalną czy charytatywną.

- **podanie wyroku do publicznej wiadomości;**

Z orzecznictwa: Podanie wyroku do publicznej wiadomości (...) ma do spełnienia dwa podstawowe cele: społeczne oddziaływanie na potencjalnych sprawców (prewencja ogólna) oraz cele zapobiegawcze i wychowawcze (prewencja szczególna) w stosunku do oskarżonego – wyrok SN z 12 listopada 1985 r., IV KR 268/85, OSNPG 8/1986, poz. 103.

Powyższe środki orzeka się w latach na okres od roku do lat 5 (nie dotyczy to oczywiście środka w postaci podania wyroku do publicznej wiadomości). Zakazy te skutkują od momentu uprawomocnienia się orzeczenia i od tego czasu biegnie termin ich wykonania.

Zasady i dyrektywy wymiaru kar i środków:

1. Orzekając karę pieniężną lub którykolwiek ze środków sąd uwzględnia, w szczególności, wagę nieprawidłowości w nadzorze lub wyborze, rozmiary korzyści uzyskanych (lub możliwych do uzyskania) przez podmiot zbiorowy, sytuację majątkową tego podmiotu, społeczne następstwa ukarania oraz wpływ ukarania na dalsze funkcjonowanie podmiotu zbiorowego (art. 10).
2. Zakaz prowadzenia działalności nie może zostać orzeczony, jeśli jego orzeczenie mogłoby doprowadzić do upadłości lub likwidacji podmiotu zbiorowego (art. 9 ust. 3).
3. Orzekając karę pieniężną lub przepadek sąd uwzględnia prawomocne orzeczenie o nałożeniu na podmiot zbiorowy odpowiedzialności posiłkowej za grzywnę lub przepadek orzeczony wobec osoby fizycznej za przestępstwo skarbowe (art. 11 ust. 1).
4. Orzekając przepadek korzyści lub jej równowartości sąd uwzględnia prawomocne orzeczenie o zwrocie korzyści majątkowych osiągniętych w wyniku przestępstwa osoby fizycznej wydane w trybie art. 52 kk lub 24 § 5 kks (art. 11 ust. 2).
5. W szczególnie uzasadnionych wypadkach, gdy czyn zabroniony osoby fizycznej nie przyniósł podmiotowi zbiorowemu korzyści, sąd może odstąpić od orzeczenia kary pieniężnej i poprzestać na orzeczeniu przepadku, zakazu lub podaniu wyroku do publicznej wiadomości (art. 12).
6. Jeżeli przed upływem 5 lat od orzeczenia kary pieniężnej zostanie ponownie popełniony czyn zabroniony stanowiący podstawę odpowiedzialności podmiotu zbiorowego, wobec tego podmiotu można orzec karę pieniężną w wysokości do górnej granicy ustawowego zagrożenia zwiększonego o połowę. W takiej sytuacji nie stosuje się przepisu zabraniającego orzekania zakazu prowadzenia działalności gdyby jego orzeczenie groziło likwidacją lub upadłością podmiotu zbiorowego (art. 13).

6. Przedawnienie orzekania i wykonania kary

Przedawnienie orzekania oznacza, iż **po upływie 10 lat od wydania orzeczenia** skazującego wobec osoby fizycznej, wyroku warunkowo umarzającego postępowanie karne, orzeczenia o udzieleniu tej osobie zezwolenia na dobrowolne poddanie się odpowiedzialności albo orzeczenia sądu o umorzeniu postępowania wobec zaistnienia okoliczności wyłączającej ukaranie sprawcy, nie orzeka się wobec podmiotu zbiorowego kary pieniężnej, przepadku, zakazów ani podania wyroku do publicznej wiadomości. W praktyce oznacza to brak możliwości pociągnięcia podmiotu zbiorowego do odpowiedzialności i brak możliwości wszczęcia postępowania w ogóle, gdyż podmiot zbiorowy może zostać ukarany tylko tymi karami i środkami, o których jest mowa w ustawie.

Natomiast przedawnienie wykonania kary oznacza, iż **po upływie 10 lat od uprawomocnienia się orzeczenia** stwierdzającego odpowiedzialność podmiotu zbiorowego za czyn zabroniony, nie można wykonać kary pieniężnej, przepadku, zakazów ani podania wyroku do publicznej wiadomości.